

Moodne fotokunst: austerlane Oliver Laric otsib traditsioonilistest võimuhierarhiatest väljapääsu.
Foto: Tallinna Kunstihoone

Uskuge: maailm ei ole mustvalge!

Tallinna fotokuu keskmes on suur rahvusvaheline näitus, mis tõestab, et foto võimalused on piiramatud oma piiramatuses.

«Kahtluse varjud»

Avatud 27. oktoobrini

Tallinna Kunstihoones

Inimene jaotab asjad enda ümber vastanditeks: must ja valge, hea ja halb, vaene ja rikas. Selline dualism on igapäevaelus mugav nagu tollipulk, mille numbrid algavad mõlemast otsast. Nii on öelnud Toomas Paul.

See kehtib ka Tallinna fotokuu rahvusvahelise näituse «Kahtluse varjud» puhul, kus miski pole must ja valge ega allu reeglitele.

Fotograafia on vahend, millega on seotud tuntud fraas «fotosüüdistus». Need kunstnikud siin ei tegele passipiltide vorpimise ega staaride paranoilise jälitamisega.

«Neljateistkümne maailmas edu saavutanud väliskunstniku ja nelja Eesti kunstniku töid siduv näitus otsib uusi viise aja- ja olevikukogemuse tabamiseks.» Nii on kirjas ainulaadseid fotoeksperimente sooritavate teoste näituse sissejuhatavas tekstis. Öeldu vastab tõe, sest oma silm on kuningas ka läbi camera obscura, aga neid teoseid peab siiski realselt nägema.

Pime tuba

Sõna «kaamera» pärinebki fotograafia eelkäijaks olnud ladinakeelsest camera obscura'st ehk pimekambrist, mis oli kasutusel juba 11. sajandil ning 13. sajandi lõpul kasutasid seda astronoomid päikese vaatlemisel. Läätse asemel kasutab see kaamera üksnes pisikest auku, mida läbinud valguskiired projitseerivad kambri vastasseinale ümberpööratud kujutise ava ees olevatest esemetest.

Tänapäeval see kõik siiski alati nii ei toimi.

Hollandist pärit kuraatori Niekolaas Johannes Lekkerkerki sõnul pakub näitus aktiivset ruumi kohtumiseks mõttega, et olevikuhetk on alati ebastabiilne ja käestlibisev. Ta kutsub mõtisklema suhte üle aja möödumisega, mida mõjutavad ja varjutavad isiklikud mälestused, kollektiivsed ajalood, hirmud ja lootused.

Fotograafiat analüüsid ei saa paratamatult üle ega ümber psühholoogiast. Suurim inimlik hirm on näha omaenese varju. Saksa fotograaf August Sander hakkas 1910. aastal süstemaatilisemalt portreeterima ja tüpologiseerima põllumehi, millega tõi fotograafiasse uusobjektiivsuse.

Tema raamat «Antlitz der Zeit» alapealkirjaga «60 saksa inimest» avaldati 1929. aastal Münchenis, kuid natsid hävitasid selle 1936. aastal kui liiga realistliku kujutluspildi saksa rahva tõelistest nägudest.

Samas langes Sanderi täheleand 1914. aastasse, mis on sümptomaatiline pööre modernistlikus ajaloos. See oli aasta, mil Sigmund Freud avaldas psühhoanalüütilise liikumise ajaloo, Marcel Duchamp esitles esimest ready made'i, Albert Einstein arendas välja relatiivsusteooria ja Charlie Chaplin tegi oma esimese filmi.

Kõik see on varjatud kujul mõjutanud ka sel näitusel osalejaid.

Ka väljapaneku teejuht osutub ekstravagantseks disainiimeks, mis tuleb kõigepealt korrektset lahti voltida ja sellega justkui entsüklopeediaga läbi kunstihoone ruumide orienteeruda, sest teostel puuduvad pealkirjad ja autorite nimed, on vaid numbrid, mis lisab fotograafiale mängulisust. Selleks et saada tõelist ettekujutust, peab külastuseks aega varuma – see ei ole lillenäitus!

Ometi eksisteerib esimese videona suur lill «Aina uuesti», mille autoriteks on Persijn Broersen ja Margit Lukács Hollandist. Liilia, mis moonduv, kõduneb ja õitseb, olles igavese elu ja puhtuse sümbol. See meenutab saksa fotograafi ja skulptori Karl Blossfeldti 1920. aastatest pärit lillefotosid, mis mõjutavad siiani nüüdisaegse avangardse ja kontseptuaalse fotograafia ajalugu.

«Kahtluse varjud» on küll Tallinna fotokuu programmi keskmes, kuid ka professionaalsetele, traditsioone armastavatele fotograafidele on ettenägelikult antud vihje, et tegemist pole fotonäitusega. «Fotograafiast rääkides ja mõeldes on aja mõistel alati keskne roll – mõelgem kasvõi väljenditele nagu «hetke püüdmine», «reaalsuse jäädvustamine»,» on öelnud fotokuu kunstiline juht Kristel Raesaar.

Osalevate kunstnike nimekiri äratav aukartust: Nina Beier, Persijn Broersen ja Margit Lukács, Filip Gilissen, Ane Mette Hol, Flo Kasearu, Gert Jan Kocken, Laura Kuusk, Oliver Laric, Gabriel Lester, Katja Novitskova, Magali Reus, Meriç Algün Ringborg jpt. Enamik tegeleb siin justkui enda leidmisega.

Foto piiramatud võimalused

Hollandi fotograaf Gert Jan Kocken esitleb oma tööd «Anna retaabel», mis kujutab 16. sajandil Euroopas mitme lainena möllanud ikonoklastilist raevu, mille tõttu hävitati reformatsiooni tagajärjel hulk religioosseid sümboleid ja illustratsioone.

Austerlane Oliver Laric otsib traditsioonilistest võimuhierarhiatest väljapääsu videoprojektsiooni kaudu jalgpalliväljakul. Kus on kohtunik, kellel on ikkagi õigus? Ane Mette Hol Norrast läheb aga täielikult publiku narrimise teele, sest tema teos «Pilvede kontseptsioon (mis ei eksisteeri kunagi)» on tühjas pimedas ruumis asuv viie kanaliga audioteos, kus on kuulda vaid kukkuvaid tilku, mis lõpuks hakkavad ootamatult tekitama müramuusikat.

Fotokunst on seekordsel näitusel muutunud arhitektuurseks ja arhitektooniliseks, mida annavad edasi meie kunstnikud: Flo Kasearu videoteosega «Me oleme teel», kus tuletõrjeautod kihutavad läbi elamurajoonide, ja Tarvo Varres digitaalselt kromogeense fotoprojektiga «Nurkade seeria», mis kajastab Tallinna tuntumate hoonete nurkade

haavatavust – samamoodi ei tohi vigastada fotonurki, mille abil pilte albumisse kleepida.

Foto võimalused tunduvad olema piiramatud oma piiramatuses.

Tallinna fotokuu

- Näitusi: «Kahtluse varjud», «Kus lõped sina, algan mina» (Tartu Kunstimaja, Eesti fotokunsti paremik aastatest 1992–2013), «Pildiplahvatus» (Kumu), Paul Kuimeti «Konspekteritud ruum» (Kumu), Peeter Lauritsa «Logos ja Mythos» (Vaal-galerii)
- Eesti fotokunstimes (25.–27. oktoober, Telliskivi loomelinnak)
- Kursus «Kuidas vaadata kaasaegset kunsti?»
- Projektiruum Rundum (Okasroosikese loss, Uus 19, vestlusringid, näitused, kohtumisõhtud)
- Fotoajakirja Positiiv erinumber

Täit kava vt www.fotokuu.ee

Autor: Riin Kübarsepp

Avaldatud: Kolmapäev 9. oktoober 2013 12:00

URL: <http://www.tallinncity.ee/2330940/uskuge-maailm-ei-ole-mustvalge>